

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญในการวิจัยครั้งนี้โดยจำแนกเป็น 7 หัวข้อ ได้แก่ จุดมุ่งหมายการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สาระสำคัญในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในปริมาณที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 25 ของบลาดีออก จูเนียร์ ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสถานภาพรวมทั้งสิ้น 165 คน โดยใช้แบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 20 วัน ได้รับแบบสอบถามคืนคิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตามวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window V.12 และใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนาเพื่อบรรยายผลการวิจัยเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม และรายกิจกรรม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน จะทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมแต่ละกลุ่มด้วย Levene statistic กรณีที่ค่าความแปรปรวนเท่ากันใช้ F-test ทดสอบความแตกต่างของข้อมูลเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม และถ้าค่า F statistics มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ก็ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (สถานภาพ) ด้วยวิธีการแบบ LSD แต่กรณีค่าความแปรปรวนไม่เท่ากันใช้ Welch - test ทดสอบความแตกต่างของข้อมูลเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม และเมื่อค่า Welch statistics มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ก็ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (สถานภาพ) ด้วยวิธีการของ เกมส์-โฮเวลล์ ในการทดสอบจะดำเนินการในภาพรวมและแยกเป็นรายกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน สรุปผลการวิจัยได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีอาชีพรับราชการมากที่สุด

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกิจกรรมที่ 1 การเตรียมความพร้อม กิจกรรมที่ 5 กำหนดกรอบการประเมิน กิจกรรมที่ 6 การกำหนดเกณฑ์การประเมิน กิจกรรมที่ 7 การกำหนดวิธีการที่ใช้ในการประเมิน กิจกรรมที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมที่ 9 การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 10 การกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา กิจกรรมที่ 11 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และกิจกรรมที่ 12 การใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเอง อยู่ในระดับปานกลางสำหรับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 2 ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษาและกิจกรรมที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน อยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพ แตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายกิจกรรม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนี้

3.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพ โดยรวมพบว่า ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ

3.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพ ในรายกิจกรรมที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า

3.2.1 กิจกรรมการประเมินผลภายในทั้ง 12 กิจกรรม ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนครูและผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2 กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ

3.2.3 กิจกรรมที่ 6 การกำหนดเกณฑ์การประเมิน ผู้แทนองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ

3.2.4 กิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 6 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในปริมาณที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายได้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ
2. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกิจกรรมที่ 2 ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา และกิจกรรมที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน จะอยู่ในระดับมาก

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายใน

สถานศึกษา โดยรวมและรายกิจกรรมแตกต่างกัน

สาระสำคัญในแต่ละประเด็นที่นำมาอภิปรายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ

ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพรับราชการมากที่สุด จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีความรู้ในระดับที่ดี มองเห็นคุณค่าของการศึกษา เหมาะสมกับการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีภารกิจสำคัญในการสนับสนุนให้สถานศึกษาบริหารและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ อย่างแท้จริง ดังแนวคิดของ เดวิสและนิวสตรอม (Davis and Newstrom, 1989 : 241) ในประเด็นที่ว่า ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ความสามารถเพื่อที่จะได้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับผลวิจัย ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หากชุมชนเห็นความสำคัญทางการศึกษา ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้คนเต็มใจเสียสละเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากมีการส่งเสริมและพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้และทักษะในการบริหารสถานศึกษามากขึ้น เช่น การอบรมให้หรือการศึกษาคุณา ด้านการจัดการศึกษา ฯลฯ จะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายกิจกรรม อยู่ ในระดับปานกลาง ยกเว้นกิจกรรมที่ 2 ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา และกิจกรรมที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน อยู่ในระดับมาก

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 มีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น กิจกรรมที่ 2 ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา และกิจกรรมที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน อยู่ระดับมาก อาจจะสืบเนื่องมาจากสภาพการดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นอยู่ ซึ่งอภิปรายในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

2.1 การดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษา การประเมินผลภายในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงดำเนินการในสภาพความเป็นจริง ตามแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ ซึ่งสถานศึกษายังไม่คุ้นเคยกับการประเมินตนเอง และบุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดว่าการประเมินผลภายในเป็นการเพิ่มภาระงาน ทั้งนี้ เป็นเพราะบุคลากรยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายในที่เป็นแบบผูกติดกับการทำงานตามปกติ ซึ่งสอดคล้อง กับที่ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 198) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพเป็นเรื่องใหม่ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยมักไม่คุ้นเคยกับการที่จะต้องมีระบบประกันคุณภาพและระบบการประเมิน ฉะนั้น ในช่วงแรกจึงมีบางคนบางกลุ่มค่อนข้างต่อต้านและมีความรู้สึกว่าการประเมินผลภายในเป็นการเพิ่มภาระ และยังเป็นงานที่ไม่คุ้นเคย

มาก่อน ซึ่งเกิดความรู้สึกคับข้องใจในการปฏิบัติ เป็นผลให้การประเมินผลภายในของสถานศึกษาไม่สำเร็จเท่าที่ควร

นอกจากนั้น จากการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่อง 30 โรงเรียน จากทุกระดับและทุกสังกัดทั่วประเทศ พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะทำการประเมินเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดตัวบุคลากรในการทำงาน (สุวิมล ว่องวาณิช, 2543 : 204) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยด คณโฑทอง (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินผลภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีสภาพและปัญหาการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา เวชวิฐานและคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการประกันคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามบทบาท ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือบทบาทหน้าที่ทั่วไปซึ่งจะเป็นบทบาทหน้าที่ในด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา กำกับ ตรวจสอบและติดตามประเมินผล พิจารณานุมัติ รายงานผลและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา และอีกลักษณะหนึ่งเป็นบทบาทในการบริหารสถานศึกษาที่จะครอบคลุมภารกิจในด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการ การเงินและพัสดุ กิจกรรมนักเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน อาคารสถานที่ และบริหารงานทั่วไป

ด้านหน้าที่และภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาเป็นไปตามหลักการการมีส่วนร่วม และเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดขององค์กร กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งมักจะดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในการปฏิบัติหน้าที่อาจจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่สูงพอสมควร จึงจะสามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษา ต้องจัดให้ได้มาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งการประเมินผลภายในเป็นกระบวนการหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา ที่จัดเป็นภารกิจสำคัญที่คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่จากสภาพที่เป็นจริงปรากฏว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดจนการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ รัตนบุษยาพร (2545 : บทคัดย่อ อ้างถึงใน ปรีชา ศรีมุกษ์. 2546 : 48) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานคือขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาและขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา มักจะพบเห็นในด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านงบประมาณและทรัพยากรมากกว่าการกำหนดนโยบายและการร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมศต์ เมศต์การุณจิต (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เรื่องที่คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงานและการประเมิน โดยคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากเรื่องการประสานงาน ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่น ๆ นั้นเป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อมูลสภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากอาชีพรับราชการทำให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และยังคงทำงานในภารกิจโดยตรงที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มเวลา จึงทำให้ไม่สามารถปลีกเวลามาทำกิจกรรมอื่น ๆ จากสภาพด้านอาชีพที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะต้องใช้เวลาในการประกอบกรก่อนข้างมาก จึงทำให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ศรีมุกษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปี ฯลฯ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสภาพในการปฏิบัติงานระดับปานกลาง และมีปัญหาก่อนข้างมาก ได้แก่ 1. ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงาน จากสถานศึกษา 2. ไม่สามารถทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 3. ขาดความรู้ ความ เข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ 4. ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา 5. ชุมชน

ขาดความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา และ 6. การให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เพียงพอ

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งด้านสถานศึกษามีสภาพดำเนินการประเมินผลภายในระดับปานกลาง และสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามบทบาทหน้าที่ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มากระทบทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จึงมีผลส่งให้ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายกิจกรรมส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ในกิจกรรมที่ 2 ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา กิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษาและกิจกรรมที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในส่วนนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะของงานทั้ง 3 กิจกรรมเป็นงานที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการหรือเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากในภารกิจอื่น ๆ นอกจากนั้น

ในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ก็จำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา เช่น การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้ง 3 ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ ปราบกุลผล (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับมาก และในมุมมองด้านสภาพทางสังคมอื่น ๆ เช่น ในฐานะบุคคลทั่วไปก่อนที่จะเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ต้องศึกษาถึงข้อมูลของสถานศึกษาทั้งสภาพการดำเนินงาน พฤติกรรมของผู้นำและบุคลากรในสถานศึกษา หรืออาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์ของโรงเรียนเป็นเช่นไร ซึ่งในความเป็นจริงก็ต้องเป็นข้อมูลที่ดีและยอมรับได้จึงเต็มใจเข้ามาสมัครเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2545) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความเชื่อถือ การยอมรับและความเลื่อมใสศรัทธา

จากรายละเอียดที่กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังเห็นว่าหากมองในสถานภาพทางสังคมในฐานะผู้ปกครองก็ต้องสนใจติดตามสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งในด้านการเรียนการสอน การพัฒนาสถานศึกษา ตลอดจนผลการเรียนการสอนของนักเรียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบุตรหลานที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้จะมีผลการเรียนที่ดี มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นอยู่ในระดับมาก

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายกิจกรรมแตกต่างกัน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาทั้งในภาพรวมและรายกิจกรรมในปริมาณที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพเป็นรายคู่ ก็พบว่าในภาพรวมผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้แทนครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดย ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ และในการเปรียบเทียบแยกเป็นรายกิจกรรมก็ยังพบว่าผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้แทนครูและผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดในกิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา ในกิจกรรมที่ 6 การกำหนดเกณฑ์การประเมิน ผู้แทนองค์กรชุมชนเป็น กลุ่มที่มีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ และนอกเหนือจากกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 6 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในรายกิจกรรมน้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ ระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันนี้มีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาดังนี้

3.1 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกันในภาพรวมที่แตกต่างกันนั้น อาจจะสืบเนื่องมาจากกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพมีความแตกต่างกัน ในด้านการศึกษา อาชีพและความสัมพันธ์กับสถานศึกษา ซึ่งอภิปรายในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

3.1.1 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องประกอบด้วยบุคคล 7 สถานภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละสถานภาพจะมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ก็จะช่วยให้เกิดการระดมความคิดเห็นที่แตกต่างกันมาร่วมกัน จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ นอกจากนั้น สำนักบริหารการศึกษา

นอกโรงเรียน (2547 : ออนไลน์) ยังกล่าวว่าสถานภาพของบุคคลมี 2 ประเภท คือสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดและสถานภาพที่ได้มาโดย การกระทำในภายหลัง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตาม เจริญวัย และความสามารถเฉพาะตัว ทั้งนี้ อาจจะได้เกิดได้หลายสถานภาพในเวลาเดียวกัน เช่นได้ จากการศึกษา จากรายได้ เป็นต้น ซึ่งสถานภาพจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่มี ต่อผู้อื่น ซึ่งสถานภาพที่ได้มาในภายหลังจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ จากข้อมูลทั่วไปปรากฏว่ากรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ก็มีกรรมการกลุ่มอื่น ๆ ที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ ที่แตกต่างกันมาก จึงเป็นเหตุให้กรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละรายมีความรู้และวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกันมาก ทำให้เกิดความแตกต่าง กันในด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา และด้านตระหนักในความสำคัญ ของการประเมินผลภายในสถานศึกษา

3.1.2 อาชีพ กรรมการส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะ เข้าร่วมร่วมจัดกิจกรรมได้และกรรมการที่เหลือนางรายก็ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และมีอาชีพ อื่น ๆ จึงทำให้เวลาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละรายมีจำกัดและเวลาที่ว่าง ก็ไม่ตรงกัน จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถห่มเหตุทิสเวลาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้

3.1.3 ความสัมพันธ์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อสถานศึกษา เช่น ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งโรงเรียน มีถิ่นกำเนิดหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งโรงเรียน มีบุตรหลานเข้าเรียนและมีความคาดหวังว่าโรงเรียนจะส่งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนเก่ง คนดี ปัจจัยเหล่านี้ทำให้กรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจที่จะเข้าไปร่วมประเมินผลภายใน สถานศึกษามากขึ้น

ในแต่ละประเด็นดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวัณณ์ แจ่มจบ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สระบุรี พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สระบุรีที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน ประถมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับสถิติ .05 ทุกด้าน และธีระเดช บางสมบุญ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชากรในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะ กรณีเทศบาลเมืองอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ สถานภาพทาง สังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่สูง แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ ณ พัทลุง (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมี

ส่วนร่วมของกรรมการ โรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นผู้นำและไม่เป็นผู้นำในห้องถิ่น ตลอดจนขนาดของโรงเรียนไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ และไพลุลย์ ปราบกุลผล (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีที่มาต่างกันมีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

จากรายละเอียดข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ในปัจจุบันนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ในห้องถิ่นของ ตนเองมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา จึงทำให้มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังให้ การจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถึงแม้ว่าในสภาพที่แท้จริงแล้ว การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกันไป แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีความตั้งใจ และมีความเสียสละ พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สำหรับการมีส่วนร่วมในเรื่องใด ๆ นั้น ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพย่อมเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพ อาจจะมีความรู้ ความสามารถในแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน หากเป็นเรื่องที่ตรงกับความรู้ หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ก็ย่อมจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากและมีประสิทธิภาพที่มากกว่า จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สถานศึกษาต้องพิจารณาถึงภารกิจที่จะขอความร่วมมือหรือต้องการให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมว่าควรจะประสานงานหรือขอความร่วมมือจากบุคคลใดจึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ ในบางครั้ง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางรายก็อาจจะมีปัญหาอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องได้ เช่น รายได้ ระยะเวลา การประกอบอาชีพ เป็นต้น

3.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูที่อยู่ในระดับมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของกลุ่มผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนองค์กรชุมชนอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูมีส่วนร่วมในระดับมาก และผู้แทนกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูมีส่วนร่วมในระดับมากกว่าผู้แทนกลุ่มอื่นเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการบริหารอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาต้องทำอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับการประเมินผลภายในสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้ได้ผลสำเร็จและให้ได้คุณภาพ

3.2.2 ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 3 การทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับน้อย อาจจะเป็นเพราะสถานภาพทางอาชีพของผู้แทน กลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะรับราชการ และในอาชีพอื่น ๆ ก็ต้องเร่งทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเป็นสำคัญ ประกอบกับภารกิจของกิจกรรมเป็นงานที่ต้องใช้เวลาศึกษาข้อมูล สภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาในแต่ละด้าน ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในด้านใด เพียงใด จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมดำเนินการได้เต็มที่ในกิจกรรมนี้

3.2.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ อาจจะมีเหตุผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตลอดจน การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขาดความต่อเนื่อง ชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียน ชุมชนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ตลอดจนชุมชนมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะมาร่วมดำเนินการให้สถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา สุวรรณภา (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา คือการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขาดความต่อเนื่อง การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและเข้าใจว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

3.2.4 ผู้แทนศิษย์เก่า ความเป็นศิษย์เก่า น่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับมาก เพราะว่าศิษย์เก่าจัดเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันกับสถานศึกษามาก จึงต้องการให้สถานศึกษาซึ่งตนเองเคยเข้าศึกษา เล่าเรียนมาก่อน มีความเจริญก้าวหน้า มีชื่อเสียง แต่ผลการวิจัยออกมาว่ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางนั้นน่าจะมาจากเหตุผลหลายอย่าง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของศิษย์เก่าหรือศิษย์เก่าอาจจะมองไม่เห็นความสำคัญของการเข้าเป็นกรรมการสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจจะสรุปได้ว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละสถานภาพ ในด้านสถานภาพทางสังคมและความสัมพันธ์ที่ดีต่อสถานศึกษา จะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีระดับมากหรือน้อย ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือสามารถกำหนดหรือสร้างภาพความสำเร็จขององค์กรในอนาคต 2. ต้องสามารถสื่อความหมายวิสัยทัศน์ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจตรงกัน (Communication) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสามารถโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษายอมรับว่าวิสัยทัศน์หรือภาพความสำเร็จนั้นเกิดจากความคิดของทุกคน มิใช่เกิดจากผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว และ 3. ต้องมีความมุ่งมั่น (Commitment) คือไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคที่จะขัดขวางต่อความพยายามหรือต่อการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

2. พฤติกรรมของครู เป็นการแสดงออกด้านการกระทำของครูต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พฤติกรรมเหล่านั้น ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน สนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน รู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งครูเป็นส่วนหนึ่งของทีมที่ต้องรับผิดชอบงานคุณภาพของโรงเรียนโดยตรง

3. คุณลักษณะของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์ที่มีต่อสถานศึกษาที่ส่ง ผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งสถานศึกษา มีบุตรหลานเข้าเรียน มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีเวลาเพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ความเป็นผู้นำในชุมชนและความคาดหวังว่าสถานศึกษาจะส่งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนเก่ง คนดี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแยกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
- แต่ละหัวข้อนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การประเมินผลภายในเป็นกลไกสำคัญที่สถานศึกษาใช้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีความสำคัญต่อการประเมินผลภายในทุกขั้นตอน ฉะนั้น สถานศึกษาจึงควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติในระดับที่มากขึ้น โดยทำการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนแนวทางพัฒนากระบวนการประเมินผลภายในให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

- 1.2 ประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีการพัฒนาความรู้ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเรื่องหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสำคัญของการมีส่วนร่วม และการสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและคุณภาพของการศึกษา โดยทำการพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น

- 1.3 นำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบาย แผนงานหรือแนวทางที่จะ กระตุ้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประเมินผลภายในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2. ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายกิจกรรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนองค์กรชุมชนจะมีส่วนร่วมในระดับที่น้อยกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกระดับ สถานศึกษาต้องเปิดประตูสถานศึกษาเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine participation) คือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกเรื่องตั้งแต่ การศึกษาข้อมูล

ศึกษาการวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติงาน การติดตาม และการประเมินผล การดำเนินงาน ซึ่งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของพวกเขาด้วย

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานพัฒนาต่าง ๆ และประชาชนร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษา เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันริเริ่ม วางแผนงาน การปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผลการศึกษาให้เกิดผลดีต่อชุมชน และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองโดยนำทฤษฎีสร้างผู้นำมาใช้ในการสร้างผู้นำ จะช่วยให้ประชากรทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคน จูงใจยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิญาณหรือผู้นำพลวัต คือเป็นผู้นำที่เคลื่อนไหว ทำงานเพื่อพัฒนาอยู่เสมอ ส่วนผู้นำที่ไม่ดี คือผู้นำที่ไม่มีผลงานสร้างสรรค์เรียกว่า ผู้นำเสถียร ผลของการสร้างทฤษฎีผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

2.4 ในการคัดเลือกบุคคลเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาควรคัดเลือกบุคคลในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมและตระหนักในคุณค่าทางการศึกษา เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้เข้ามาส่งเสริมและร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพต่างกันในรอบแนวความคิด หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยว่าตรงกับที่วิจัยครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

2. ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน

3. ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน